

DR. SZÁSZ KÁLMÁN
(1910–1978)



A magyar gyógyszerész társadalmat, a tudományos gyógynövénykutatást, a magyar gyógyszeripart nagy veszteség érte: *dr. Szász Kálmán* gyógyszerész, a kémiai tudományok kandidátusa, c. egyetemi docens, nemzetközileg elismert tudós 1978. augusztus 23-án elhunyt.

Erdélyben, Sepsiszentgyörgyön, 1910. október 7-én született. Édesapja a híres, székely „Mikó” református kollégiumban volt tanár, ahol *Szász Kálmán* 1928-ban érettségizett. 1934-ben a bukaresti Tudományegyetemen gyógyszerészi, 1938-ban pedig a kolozsvári Tudományegyetemen kémia-fizika szakos tanári oklevelet szerzett. Szülővárosában a „Szent György” patikában 1934-től 1936-ig mint alkalmazott gyógyszerész működött, majd átköltözött Magyarországra és ösztöndíjjal a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem ásványtani intézetében dolgozott. 1939-től 1944-ig a budapesti *dr. Wander* Gyógy- és Tápszergyár analitikai laborvezetője. 1944 közepén Nagysomkút (Szatmár megye) patikájába rendelték ki mint gyógyszerértárvezetőt, majd katonai szolgálatot teljesít a 11-es helyőrségi kórházban. Csapatával együtt hadifogságba került. A felszabadulás után haláláig a *Richter Gedeon* (Kőbányai) Gyógyszerárugyár, növénykémiai kutató osztályának lett a vezetője. Itt mint

gyógyszerész az orvosságok legősibb anyagát adó gyógynövényeket kutatta, olyan alapossággal, hogy a talaj megválasztásától, a csírától, a természetstől, a nemesítésen át követte egészen a drogig a hatóanyag alakulását, addig amíg abból hatásos gyógyszer nem született. Nevéhez fűződik többek közt, a hagyományos *Digitalis lanataból* nyert Neodigan kristályosítása, amiért 1950-ben a „Munka Érdemrend” bronz fokozatával tüntették ki, és a régóta ismert *Secale cornutum* hatóanyagainak állandósítása, majd korszerű ipari feldolgozása.

Ötletgazdag elméje állandóan az újításokat kereste, minden elméleti, tudományos felfedezését az ipari, gyári gyakorlatba ültette át, hogy annak hasznát a betegek és a népgazdaság arathassa le. Első jelentős találmánya az U-alakú vibrációs extraktor, melynek szabadalmát számos ország (az USA is átvette), alkalmazta. Ezenkívül még 11 újítását szabadalmazták. Felfedezte munkatársaival a téli zöld meténg (*Vinca minor* L.) hatóanyagaiból készített Devincan-t és a Cavinton-t. Későbbi kutatási területe a rákellenes gyógyszerek voltak, melynek eredménye: a Vinblastin és a Vincristin gyógyszerek forgalomba hozatala lett. Kandidátusi értekezésének címe: „A diffúziós folyamatok vizsgálata gyógynövények oldószeres kivonásával” (1965). Kormányzatunk a „Munka Érdemrend” ezüst (1967) és arany (1975) fokozatával tüntette ki. További kutatásai a *Catharanthus* növényben fellelhető alkaloidák modifikálását tűzte ki célul, az eredményt sajnos már nem érthette meg.

Mint címzetes docens a budapesti és szegedi egyetemen a gyógynövények ipari feldolgozásáról elősként tartott előadásokat. Kitűnő előadó, hallgatóit magával tudta ragadni. Több külföldi előadást tartott, tökéletesen beszélt angol, német, román és orosz nyelven. Közel félszáz tudományos munkáját közölték hazai és külföldi szaklapok, tudását nemzetközi fórumok is becsülték.

Kedves, közvetlen ember volt. Puritán egyénisége nem ismert akadályt, fáradtságot. Közismert mondása: „Az élet dolgai azért vannak, hogy azokat helyükre rakjuk.” Ő ennek érdekében mindent megtett. Igen népszerű, kedvelt volt munkatársai körében.

Kiváló gyógyszerész (1960), háromszor kiváló dolgozó, kétszer kiváló feltaláló (1969, 1973) kitüntetésben részesült. Legbüszkébb volt Wartha Vincze és a Kabay János emlékére, mert azokat kollégái és a Magyar Gyógyszerészeti Társaság elismeréseként kapta.

Életét és munkásságát csak röviden foglalhattuk össze ezzel is emléket állítva neki.

Hegedűs Lajos